

Nakit akım tablolarının bir finansal planlama tekniği olarak kullanılması halinde bu tabloların statik mahiyetten kurtarılarak, gelecekteki nakit ihtiyaçlarının ve nakit kaynaklarının tahminlerini gösterir şekilde hazırlanması gerekecektir. Nitekim, günümüzde Nakit akım tabloları gelecekteki firma nakit kaynak ve kullanımlarının tahminine bir esas olacak şekilde hazırlanabilmektedir (1). Bu şekilde hazırlanacak nakit akım tabloları yönetime bilgi sunacak, işletmenin geçmiş dönemlerinin statik bünyesini, geçmiş çerçevesini ortaya koymaktan ziyade, geleceğe yönelik işletmenin tahsilat ve ödeme kalemlerini sıralayan, nakit giriş ve çıkışlarının tahmini kaynak ve kullanım yerlerini gösteren bir dinamik finansal planlama aleti olacaktır. Gerek Nakit bütçeleri ve gerekse tahmini bilanço ve tahmini gelir tablolarının da yardımı ile geleceğe ait tahmini nakit akım tabloları hazırlanmış olacaktır (2).

Tahmini nakit akım tabloları mali yönetime gelecek devreler için önceden bilgi verecek, firmanın nakit hareketi yönünden kritik devrelerini gösterecektir. Hazırlanmış bu tablolar, firmaların gelecek devreler itibarıyla nakit artış ve azalışlarının kaynak ve kullanışlarının tahmini bir tablosu olacaktır.

C) NAKİT KAYNAKLARI VE KULLANIŞ YERLERİ :

Hazırlanacak tahmini nakit akım tabloları için Mali yönetim önceden geleceğe ilişkin olarak işletmenin nakit kaynak ve kullanımlarının tahmini yapacaktır. Bu sebeple işletme bünyesinde gelecek devreler itibarıyla tahmini nakit giriş ve çıkış işlemlerini belirtmeye ihtiyaç olacaktır. Ancak bu işlem yapılırken nakit akım tablolarında hangi kalemlerin para ile ilişkili, hangisinin para ile ilişkisiz olduğunun bilinmesi gereklidir. Bunun için tahmini nakit akım tablolarının sıhhati için nakit giriş ve çıkışını gerektirmeyen kalemlerin (para ile ilişkisi olmayan) etkisinin bertaraf olunması ve bu kalemlerin elimine edilmesi gerekmektedir.

Düzenlenecek tahmini nakit akım tablolarında, nakit kaynak ve kullanımlarının bilinmesi için aşağıda devamlı olan ve olmayan nakit kaynakları (nakit girişleri) ve devamlı olan ve olmayan nakit kullanım

(1) Kennedy D. Ralph, Mullen Mc. Y. Steward, Finansal durum tabloları, sermet matbaası, tercüme Atilla Gönenli, İstanbul 1967, s. 389.

(2) Türkođan Turan Nakit akımı ve fanların akışı tablolarının hazırlanması, Yatırım projelerinin hazırlanması ve değerlendirilmesi içinde, Ankara, 1970, s. 278.

yerleri (Nakit çıkışları) ile ilgili kalemler maddeler halinde sıralanmıştır :

1) NAKİT KAYNAKLARI (Nakit girişleri) :

Bir işletmeye filli bir nakit girişini gerektiren işlemler şöyle sıralanabilir :

a. DEVAMLI OLAN NAKİT KAYNAKLARI (NAKİT GİRİŞLERİ) :

1. Peşin mal ve hizmet satışı
(tali satışlar da dahil)
2. Alacakların tahsili (Senetli ve senetsiz)
3. Alacak senetlerinin kredi müesseselerine iskonto ettirilmesi, alacak senetleri karşılığında avans alınması veya devredilerek satın alınması,
4. Müşterilerinden alınan avanslar,
5. Bankalardan alınan kısa vadeli krediler,
6. Borç alabilmek gayesiyle tahvil ihracı

b) DEVAMLI OLMAYAN NAKDİ KAYNAKLAR (Nakit girişleri) :

1. İşletmenin yatırımlardan sağladığı faiz ve temettüer ve sair gelirler,
2. Davaların kazanılması ile alınan tazminatlar ve vergi iadeleri,
3. Serbest menkul kıymetlerin paraya çevrilmesi,
4. Alınan uzun vadeli krediler,
5. Sabit kıymet ve cari olmayan aktiflerin peşin olarak satılması
6. İştiraklerin kısmen veya tamamen satılması,
7. Sermayenin arttırılması nedeniyle yapılan nakdi tahsilat.

2) NAKİT KULLANIŞ YERLERİ (Nakit çıkışları) :

Elde olunan nakdi fonların kullanım yerleri (Nakit çıkış kalemleri) şunlardır :

a. DEVAMLI OLAN NAKİT KULLANIŞ YERLERİ (Nakit çıkışları) :

1. Peşin olarak mal ve malzeme alışları,
2. Vergilerin ödenmesi,
3. Satış giderleri ve genel giderlerin nakden ödenmesi
4. Üretim giderlerinin (işçilik, hammadde, genel imalat giderleri) nakden ödenmesi,
5. Nakden kâr dağıtımı,
6. Senetli ve senetsiz borçların ödenmesi, avansların kapatılması, vadesi gelmiş kısa vadeli banka kredilerinin itfası,

7. Diğer devamlı ödemeleri, sigorta primleri vs.
8. Tahvillerin itfası,

b. DEVAMLILMAYAN NAKİT KULLANILAN YERLERİ (Nakit çıkışları) :

1. Uzun vadeli borçların nakden ödenmesi veya uzun vadeli borç taksitlerin ödenmesi,
2. Sabit kıymetlerin peşin parayla satın alınması,
3. Sabit kıymetlere yapılan tamir ve bakım masrafları,
4. Nakdi ödemeyi gerektiren fevkalade zararlar, kaybedilen dava tazminatları ve cezalar,
5. Şirketin kendi hisse senetlerini satın alınması yolu ile sermayenin azaltılması.

D) İŞLETMENİN NAKİT GİRİŞ VE ÇIKIŞINI GEREKTİRMİYEN BAŞLICA HUSUSLAR :

Nakit akım tablosu hazırlanırken nakdi girişleri sağlamayan işlemlerin elenmesi gerekmektedir. Para ile ilgisi olmayan para tahvil ve ödemelerini gerektirmeyen işlemler aşağıda sıralanan kalemler tahmini nakit akım tablosu düzenlenirken tabloya dahil edilmezler.

1. Amortisman, tükenme ve itfa paylarının ayrılması,
2. Alacakların değersiz alacak haline gelmesi,
3. Veresiye mal hizmet ve tali mamüllerin satın alınması,
4. Tahsili şüpheli alacaklar için karşılık ayrılması,
5. Dağıtılmamış kârların belli amaçlara tahsisi ve bu gaye için ayrılan yedekler (Tevsiyat, satınalma ve fonlar v.s.)
6. Tahakkuk etmiş gelir ve giderler,
7. Borçların hisse senedi vermek suretiyle dağıtımı,
8. Hisse senedi vermek suretiyle temettü dağıtımı,
10. Kullanılmayacak hale gelen sabit kıymetlerin amorti edilmiş bakiye kıymetlerinin zarar olarak kaydı.

E) NAKİT AKIM TABLOSUNUN HAZIRLANIŞI :

Hazırlanacak nakit akım tablosu, tahmini nakit hareketinin plânlaması olacaktır. Bunun için o yıla ait bilanço ile gelecek yılın tahmini bilanço ve tahmini gelir tablosu ve gelecek yıla ait kâr dağıtım şeklinin ve nakdi harcamayı gerektirmeyen işlemlerin açıklanması, düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Nakdi olmayan işlemler için ayarlamaların yapılması gereklidir. Ancak bu ayarlamalar, muhasebe def-

teri üzerinde yapılamıyacağından bir " Çalışma tablosu-Nakit akım tablosu" üzerinde yapılabilir (8).

Bu çalışmalarla ilgili olarak :

1. Çalışma tablosunda önce, borç ve alacak sütünü açılarak bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin sıralanmasına geçilir. Aktiflerdeki artışlar, pasif ve öz sermayedeki azalışlar ve maliyet ve gider kalemleri borç sütununa, pasifler ve öz sermayedeki artışlar, aktiflerdeki azalışlar ve hasılat kalemleri de alacak sütununa kaydedilir.

2. Sonra, bilanço ve gelir tablosu kalemleri incelenir. Nakit giriş ve çıkışını gerektirmeyen işlemler tesbit edilir.

3. Para dışı kalemleri elimine etmek için ayarlama işlemleri yapılır. Ayarlama yapıldıktan sonraki gelir tablosu ve bilançodaki bakiyeler nakit kaynaklarını ve nakit çıkışlarını temsil edeceklerdir.

4. Bu düzeltmelerden sonra, çalışma tablosunun son sütununa (Bu sütun nakit artışları (Kaynakları) ve azalışları (Kullanımları) nı gösterir sütundur.) İlgili işlemler nakledilerek tablo tamamlanır. Bu sütunda : Aktiflerdeki artışlar (Kasa hariç), pasifler ve öz sermayedeki azalışlar ve gelir tablosundaki masraf kalemleri nakit çıkışlarını, aktifteki azalışlar, pasifler ve öz sermayedeki artışlar ve gelir tablosundaki hasılat kalemleri nakit girişlerini temsil edecektir. Kasa hesabındaki değişmeler kaynaklar ve kullanımlar sütunlarına aktarılmaz (4). Çünkü bu sütunlar toplamındaki fark, yani kaynaklar ve kullanımlar farkının kasa hesabındaki değişmeye eşit olması gerekir. Zaten bu fark kasa hesabındaki net değişmeyi temsil etmektedir. Bu durum düzenlenecek çalışma tablosunda görülmelidir.

F) NAKİT AKIM TABLOLARININ HAZIRLANMASI İLE İLGİLİ BİR ÖRNEK :

"X" şirketinin 1976 yılı bilanço kalemleri ile 1977 yılına ait tahmini bilanço ve iki bilanço arasındaki artış ve azalışları gösterir karşılaştırmalı bilançolar tablosu (Tablo : 1) çıkartılmıştır. (Tablo : 2) aynı şirketin tahmini gelir tablosunu göstermektedir. (Tablo : 3) şirketinin 1977 yılına ait tahmini dağıtılmamış kârların seylerini göstermektedir.

Şirkete ait tahmin edilen 1977 yılına ait tamamlayıcı bilgiler şöyledir :

1. Tahsil edilmeyeceği tahmin olunan değersiz alacaklar 4.000 TL. dir.

2. Tahmini amortisman tutarı 30.000 TL. olacaktır.

(1) Kennedy P.R., Mc.Y.S., a.g.e., s. 391

(4) Kennedy P.R., Mullen Mc.Y.S., s. 396

3. Tahakkuk etmiş gelirlerde 2.000 TL. lık bir artış olacaktır.
4. Peşin pazarlanabilir senetlerin satış tutarı 39.000 TL. olacaktır.
5. 8.000 lira bankalardan borç para alınacaktır. Ticari borçların 5.000 TL. sınını ödeneceği tahmin edilmiştir.
6. Tahakkuk etmiş giderlerde 2.000 TL. lık bir artış olacaktır.
7. Şirket uzun vadeli borcundan 5.000 TL. sınını ödiyecektir.
- 8) 96.000 liralık kâr Hissesi dağıtılacaktır.

TABLO : 1
KARŞILAŞTIRMALI BİLANÇOLAR

Bilanço Kalemleri	31 Aralık		Azalış Artış ve
	Rakamlar Fıllı	Bilanço Tahmini	
AKTİF			
Cari Atıfler :			
Kasa	30.000	50.000	20.000 (+)
Pazarlanabilir senetler	42.000	3.000	39.000 (—)
Alacaklar	120.000	180.000	60.000 (+)
Stoklar	190.000	225.000	35.000 (+)
Tahakkuk etmiş gelirler	4.000	6.000	2.000 (+)
Diğer cari aktifler	35.000	35.000	—
Toplam Cari Aktifler	421.000	499.000	78.000 (+)
Sabit değerler			
Bina, makina ve tesis	500.000	620.000	120.000 (+)
Birikmiş Amortisman (—)	90.000	120.000	30.000 (+)
Net Sabit Aktifler	410.000	500.000	90.000 (+)
Toplam Aktifler	831.000	999.000	168.000 (+)
PASİF			
Kısa vadeli borçlar			
Banka borcu	140.000	148.000	8.000 (+)
Ticari borç	65.000	60.000	5.000 (+)
Tahakkuk etmiş giderler	7.000	9.000	2.000 (+)
K. Vadeli borçlar toplamı	212.000	217.000	5.000 (+)
Uzun vadeli borç	50.000	45.000	5.000 (—)
Borçlar toplamı	262.000	262.000	—
ÖZ SERMAYE			
Ödenmiş Sermaye	500.000	500.000	—
Dağıtılmış kârlar	69.000	237.000	168.000 (+)
Öz Sermaye Toplamı	569.000	737.000	168.000 (+)
Toplam Pasifler	831.000	999.000	168.000 (+)

TABLO : 2
X ŞİRKETİ
1977 TAHMİNİ GELİR TABLOSU

Satışlar, Net		900.000
Satılan malın maliyeti :		
1.1.1977 tarihinde stok :	190.000	
1977 yılında tahmini alışlar	505.000	
	<u>695.000</u>	
31.12.1977 tarihinde stok (—)	225.000	
Satılan malın maliyeti		<u>470.000</u>
Satışlardan sağlanan brüt kâr		430.000
 FAALİYET GİDERLERİ		
Genel idare giderleri :		
Bina, tesisler ve teçhizat (genel) amortismanı	25.000	
Personel giderleri	45.000	
Diğer genel giderler	35.000	
Genel idare giderler toplamı	<u>105.000</u>	
 SATIŞ GİDERLERİ :		
Reklam giderleri	15.000	
Dağıtım giderleri	17.000	
Bina tesis ve teçhizatın (satış) Amortismanı	5.000	
Diğer satış giderleri	29.000	
	<u>66.000</u>	
Faaliyet giderler toplamı		<u>171.000</u>
Faaliyet Kârı		<u>259.000</u>
Faaliyet dışı gelirler :		
Kira geliri		20.000
TOPLAM		<u>279.000</u>
 Faaliyet dışı giderler :		
Diğer giderler	11.000	
Değersiz alacaklar	4.000	
Faaliyet dışı giderler toplamı		<u>15.000</u>
KÂR		<u>264.000</u>

TABLO : 3
"X" ŞİRKETİ
1977 YILI TAHMİNİ DAĞITILMAMIŞ
KÂRLAR TABLOSU

Dönem başındaki dağıtılmamış kârlar toplamı	69.000
1977 yılında elde edilen tahmini net kâr	264.000
TOPLAM	333.000
Nakden dağıtılan kâr hissesi (—)	96.000
Hesap dönemi sonunda dağıtılmamış kârlar toplamı	237.000

"X" şirketinin (Tablo : 4) de görüleceği gibi karşılaştırmalı bilançolar yardımı ile 1976 yılına ait bilanço kalemleri ve 1977 yılına ait tahmini bilanço kalemlerindeki artış ve azalışların kaynak ve kullanışlarını gösterir bir tablo düzenleyebiliriz. Düzenlenecek bu tablo "Nereden geldi Nereye gitti" tablosu (Where -got, Where -gone) olacaktır.

"X" Şirketin "Nereden geldi -Nereye gitti" tablosu aşağıya çıkarılmıştır :

TABLO : 4
X ŞİRKETİ
Nereden geldi - Nereye gitti Tablosu

FONLARIN KAYNAK VE KULLANIŞLARI :

FONLARIN KULLANILIŞI :

Aktifteki artışlar :

Kasa	20.000
Alacaklar	60.000
Stoklar	35.000
Tahakkuk etmiş gelirler	2.000
Net sabit aktifler	90.000

PASİFTEKİ AZALIŞLAR :

Ticari borçlar	5.000
Uzun vadeli borçlar	5.000

TOPLAM : 217.000

FONLARIN KAYNAKLARI :

Aktifteki azalışlar :

Pazarlanabilir senetler	39.000
Banka borcu	8.000
Tahakkuk etmiş giderler	2.000

Öz varlıktaki artışlar :

Dağıtılmış kârlar	168.000
-------------------	---------

TOPLAM 217.000

Yukardaki tablo fonların kaynak ve kullanışlarını göstermekle beraber net nakit akışını göstermez.

Nakit akım tablosunun hazırlanabilmesi için, nakit akışının ve para dışı muamelelerin etkisinin elimine edilmesi ve ayarlama işlemlerinin yapılabilmesi için çalışma tablosu düzenlenecektir. Çalışma tablosunun tanzimi için de şirket hakkında yapılacak ayarlamaların açıklanması gerekmektedir. İlgili açıklama şöyledir :

Şirketin çalışma tablosuna kaydolunan ayarlamalar hakkında açıklama :

a) Tahsil edilemeyeceği tahmin olunan değersiz alacaklar 4.000 TL. dir. İşletme bu tutarı tahmini gelir tablosunun faaliyet dışı giderler kısmında göstermiştir. Alacakların değersiz hale gelmesi bir nakit hareketini gerektirmediğinden bu işlemin düzeltilmesi gerekmektedir.

b) 1977 yılı için ayrılacak amortismanlar tutarı 30.000 TL. dir. Amortismanlar nakdi ödemeyi gerektirmeyen bir gider olduğundan bir nakit çıkışını gerektirmez. Çalışma tablosu ayarlamalar süt nunda elimine edilmiştir.

c) X şirketinin faaliyet dışı kira geliri 20.000 TL. dir. Bunun 18.000 TL. sı nakden tahsil edilecektir. 20.000 TL. sı ise alacak olarak kaldığından, tahakkuk etmiş gelirlere 2.000 TL. artış olacaktır. Tahakkuk etmiş gelirlerdeki artış bir nakit hareketini gerektirmediğinden bu artışı ayarlanması gerekir.

Faaliyet dışı kira geliri	20.000 TL.
Tahakkuk etmiş kiralarda artış	2.000 TL.
Nakden tahsil edilecek kira geliri	18.000 TL.
d) Tahakkuk etmiş giderlerde artış	2.000 TL.

Şirket 45.000 TL. lık personel giderinin 43.000 TL. sini nakden ödiyeceğini tahmin etmiştir. 2.000 TL. ise nakden ödenmeyecektir. Bu sebeple tahakkuk etmiş giderlerde 2.000 TL. lık bir artış olacaktır. Bu işlemde bir nakit çıkışını gerektirmediğinden düzeltme işlemi şöyle yapılacaktır :

Personel giderleri :	45.000 TL.
(—) Tahakkuk etmiş giderlerde artış	2.000
1977 yılında ödenmesi tahmin olunan nakdi ücret	43.000 TL.

e) Alacaklardaki artış : 64.000 TL.

Şirketin alacaklarının seyri şöyle olacaktır :

1977 yılı, tahmini satışlar tutarı, net	900.000
197 dönemi başındaki alacaklar tutarı	120.000
Toplam	1.020.000
Toplam	1.020.000

1977 Dönemi sonundaki ticari alacaklar toplamı (—) 180.000
Değersiz alacaklar (—) 4.000

NAKDEN TAHSİL EDİLEN MEBLAĞ 836.000 TL.

Hesap dönemindeki tahmini satışlar tutarı Nakden tahsil edilen meblağ tutarı = Alacaklardaki artış'ı vereceğinden :

Şirket 900.000 TL. lık satış yapmış, bunun 836.000 TL. sini nakden tahsil etmiştir. $900.000 - 836.000 = 64.000$ TL. kadar kısmı nakit olarak işletmenin kasasına girmemiştir. Bu durum düzeltmeler sütununda dikkate alınmıştır.

f) Stoklardaki artış 35.000 TL. dir.

Mal alışları için yapılacak ödemeler bir nakit harekâtı gerektirir. Bunun dışında stoklarda meydana gelen değişiklik nakit durumunu etkilemez. Şirketin tahmini gelir tablosunda satılan mal maliyetini tesbit için gösterilen stok artışı ile bilançodaki stok artışı birbirine denk gelmiştir.

g) Ticari alacaklarda azalış : 5.000 TL.

1.1.1976 tarihinde ticari borçlar toplamı	65.000
1977 yılındaki tahmini alışlar (+)	505.000
Toplam	570.000
1977 dönemi sonundaki ticari borçlar toplamı (—)	60.000
Nakden ödenen meblağ	510.000

İşletmenin 510.000 TL. lık nakit çıkışı düzeltmeler sütununda dikkate alınmıştır.

Şirketin sattığı pazarlanabilir senetler ile bankalardan aldığı borç para bir nakit akışını meydana getirmektedir. Bu durumlar dikkate alınarak şirketin tahmini nakit harekâtının (Nakdin kaynak ve kullanışları) plânlanması aşağıdaki "Çalışma tablosu Nakit akım tablosu"nda gösterilmiştir.

(TABLO : 5) "X" ŞİRKETİ "ÇALIŞMA TABLOSU - NAKİT AKIM TABLOSU"

Bilanço ve Gelir Tablosu kalemleri	Net Değişiklik		Ayarlamalar		Nakit akışı (KAYNAK) (KULLANIŞ)	Nakit azalışı (KULLANIŞ)
	Borç	Alacak	Borç	Alacak		
Kasa	20.000					
Alacaklar	60.000		4.000 (a)	64.000 (e)		
Stoklar	35.000			35.000 (f)		
Tahakkuk etmiş gel.	2.000			2.000 (c)		
Sabit aktifler	120.000					120.000
Ticari borçlar	5.000			5.000 (g)		
Uzun vadeli borçlar	5.000					5.000
Pazarlanabilir Sen.		39.000			39.000	
Banka borcu		8.000			8.000	
Tahakkuk etmiş gid.		2.000		2.000 (d)		
Ödenecek kâr hissesi	96.000					96.000
Satışlar, net		900.000	64.000 (e)		836.000	
Birikmiş Amortisman		30.000	30.000 (b)			510.000
Mal alışları, net	505.000		5.000 (g)			
Stoklar	190.000		35.000 (f)			
Bina, tesis (Genel) Amr.	25.000			25.000 (b)		
Personel giderleri	45.000			2.000 (d)		43.000
Diğer genel giderler	35.000					35.000
Reklam giderleri	15.000					15.000
Dağıtım giderleri	17.000					17.000
Amortisman (Satış için)	5.000			5.000 (b)		
Diğer satış gider.	29.000					29.000
Kira geliri		20.000	2.000 (c)		18.000	
Diğer giderler	11.000					11.000
Değersiz alacaklar	4.000			4.000 (a)		
TOPLAM	1.224.000	1.224.000	142.000	142.000	901.000	881.000
NAKİT ARTIŞI						20.000
TOPLAM					901.000	901.000